

VOCABULARE TEHNICO-ȘTIINȚIFICE SAU VOCABULARE SPECIALIZATE ?

L. Ungureanu

Universitatea Tehnică a Moldovei, catedra Limbi Moderne

Această întrebare a apărut în cadrul unui studiu comparativ (engleză / franceză) al vocabularului Internetului, unde majoritatea termenilor informatici sunt preluați din arsenalul limbii generale prin procedeul metasemiei :
backbone / dorsale, bookmark / signet,
chat / causette, cookie / témoin de connexion,
firewall / pare-feu, frame / cadre,
information highway / autoroutes de l'information,
smiley / frimousse, spamming / arrosage,
tag / balise, window / fenêtre, etc

O primă observare a caracterului acestor elemente de vocabular ne-ar permite să credem că vocabularul Internetului ar fi mai puțin un vocabular tehnico-științific și mai curând unul *specializat* unde termenul „specializat” este utilizat într-un sens mai larg decât echivalentul său „tehnico-științific”. De ce ? Pentru că experiența ne demonstrează că există domenii specializate care nu sunt neapărat științifice, dar în care se face uz de un limbaj absolut codificat iar creațiile lexicale poartă un caracter particular. Mai mult ca atât, aceste domenii interacționează continuu cu limba generală sau de uz comun grație contactului neîntrerupt cu publicul utilizator prin intermediul documentelor cu caracter informativ, vulgarizator, instructiv (instrucțiuni tehnice, moduri de exploatare, etc.)

În cele ce urmează, vom preciza, mai întâi, care este poziția noastră vizavi de utilizarea termenilor “tehnic” și “științific”. Vom adopta aici opinia lui Phal care înțelege prin **vocabular tehnic** vocabularul propriu specialităților, considerate mai ales în stadiul lor de manipulare și aplicare practică. Altfel spus, acest tip de vocabular ar cuprinde nomenclaturi : nume de corpuri, produse, aparate, mașini, instrumente ; nume de operații aferente realizării experiențelor și executării lucrărilor, etc.

Cât despre **vocabularul științific** general, acesta este comun tuturor specialităților. El servește la exprimarea noțiunilor elementare de care acestea au nevoie (măsură, greutate, raport, viteză, etc.) și a operațiilor intelectuale ale gândirii metodice (ipoteza, deducția, inducția, etc.) [1]

Din raționamentul prezentat mai sus, înțelegem că Phal nu asimilează vocabularul tehnic și vocabularul științific, întrucât consideră că știința

și tehnica nu se exprimă prin mijloace lingvistice identice și, prin urmare, nu pune în joc aceleași noțiuni sau resurse lexicale.

În încercarea de a face o distincție între vocabularele științifice și cele tehnice, autorii Vigner și Martin afirmă, la rândul lor, că primele sunt riguros structurate, caracterizate prin forme savante, monosemantice, pe când celelalte se găsesc în raport direct cu locutorii ordinari, polisemia fiind aici prezentă ca urmare a interferențelor între termenii tehnici propriu ziși și lexicul general al limbii. În opinia acestor doi autori, vocabularele științifice desemnează concepte epistemologice, iar vocabularele tehnice - aplicații practice. [2]

În această ordine de idei, unde am putea plasa vocabularul Internetului ? În virtutea caracterului epistemologic al terminologiei acestuia, adică capacității de a structura și ordona cunoștințele dintr-un domeniu al științelor, precum este informatica, ar fi judicios să-i atribuim acestui tip de vocabular noțiunea de științifico-tehnic. În același timp, necesitatea asigurării accesului publicului larg la o tehnologie avansată, impune elaborarea unui vocabular fiabil și accesibil care să garanteze transmiterea corectă a competențelor. Din acest punct de vedere, vocabularul Internetului reprezintă un prototip de vocabular științifico-tehnic care vizează vulgarizarea unui sub-domeniu al informaticii. Lipsa aproape totală de forme savante și gradul redus de tehnicitate ne face să credem că acesta reprezintă mai curând o extensiune a limbii curente. În aceste condiții, este evidentă dubla sa caracteristică : riguros științific, pe de o parte, și accesibil pentru profani, pe de altă parte. Trebuie să menționăm că acesta este, de fapt, rezultatul unei voințe continue de ameliorare a ergonomiei sale, unde prin ergonomie trebuie să înțelegem tot ceea ce redă informaticii accesibilitate vizavi de publicul utilizator, inclusiv terminologia. Comunicarea joacă, în domeniul Internetului, un rol fundamental, iar bunele alegeri în gama creațiilor lexicale condiționează succesul sau eșecul produsului. Din aceste considerente vom spune că ergonomia acestui tip de vocabular este tributară dezvoltării în sine a rețelei Internet, loc unde utilizatorii non specialiști reprezintă o piață substanțială.

În virtutea celor enunțate mai sus, ne permitem să afirmăm că vocabularul Internetului este unul **specializat**, această specializare fiind, de fapt, predestinată unei despecializări rapide prin vulgarizare.

COMPONENȚA CULTURALĂ A LIMBAJULUI SPECIALIZAT

Pe lângă un caracter specializat, îi putem atribui limbajului Internetului, în ansamblu și vocabularului acestuia, în particular, o dimensiune culturală. În cele ce urmează vom încerca să justificăm această nouă calificare.

Analiza în profunzime a structurii termenilor și a parcursului lor semantic până în momentul terminologizării în domeniul informaticii ne-a condus spre ideea că vocabularul Internetului, reprezintă, în ansamblul său, o reflecție a mediului și a sistemului de valori culturale anglo-americane în care s-a dezvoltat.

În mod general, putem lansa ideea că experiența umană se analizează în mod diferit de către fiecare comunitate culturală și că ea este inseparabilă de limba acestei comunități.

Lingvistica contemporană este preocupată de acest aspect, după cum ne-o demonstrează enunțul de mai jos al lui Benveniste: Fiecărei limbi îi corespunde o organizare particulară a experienței. Din acest punct de vedere nu este deloc paradoxală tendința de a apropia un conținut științific de un context cultural [3].

Vom încerca, așadar, să integrăm dimensiunea culturală în terminologia Internetului, nu înainte însă de a explica ce înțelegem prin termenul „cultură” atunci când acesta este raportat la conținutul unei terminologii. Este vorba, mai curând, de o **cultură a reprezentării cunoștințelor** direct legată de experiența locutorilor unei limbi. Din acest punct de vedere, aspectul lingvistic al limbajului Internetului relevă o atitudine culturală originală față de știință, care pare a fi în corelație strânsă cu mediul educațional din sânul culturii anglo-americane. Astfel, considerând denumirile de concepte informatice precum *smiley*, *hacker*, *cookie*, *spam*, etc., putem constata că **denominatorul lor cultural comun** este bazat pe niște reprezentări ludice ale cunoștințelor, ancorate în cotidianul locuitorilor anglo-americani.

În acest context putem afirma că există diferențe substanțiale între discursul vulgarizator în limba engleză și discursul vulgarizator în limba franceză. Găsim confirmarea acestui gând la Loffler-Laurian, care consideră că la popoarele latine știința suprasolicitează individul, procesul de

acumulare a cunoștințelor necesitând supraefort, disciplină, o adevărată asceză dacă nu chiar o suferință. La anglo-saxoni, însă, științele sunt concepute ca o pluralitate, căreia i se dă o imagine simplă, amuzantă, practică, calea spre cunoaștere bazându-se, în primul rând, pe observațiile proprii ale fiecărui individ [4].

Din acest punct de vedere, terminologia Internetului apare ca un model explicativ de funcționare a culturii științifice anglo-saxone, model care se impune, după cum putem observa, limbilor europene, inclusiv limbii române. Se știe că francezii își apropriează Web-ul prin intermediul limbii lor naționale, propunând soluții terminologice proprii pentru termenii de origine străină. Astfel ei își apropriează concepte informatice, ancorându-le în arealul cultural-lingvistic francez. Or, nimic nu are vechime mai mare decât tendința de apropiere a noului prin intermediul limbii. Dacă preluăm această cugetare, am putea contesta statutul limbii engleze ca limbă vehiculară a tehnologiilor informatice. De ce? Pentru că informatica este mai întâi de toate un proces iar un proces nu poate fi a priori anglofon mai mult decât francofon sau, eventual, românofon.

Românofonii ezită, însă, să-și româneze terminologia informatică și relațiile individului cu mașina, adică interfața, prin aceasta depozitând, de fapt, limba română de relația ei permanentă cu modernitatea. Așa cum limbajele de programare și însăși programele sunt concepute pentru a fi utilizate de către publicul larg, devine imperioasă necesitatea afirmării limbii române ca mijloc de exprimare în domeniul informaticii și al Internetului, în particular. Am încercat, așadar, să explicăm de ce vocabularul Internetului este mai curând unul specializat decât tehnico-științific, atribuindu-i, în același timp, o dimensiune culturală și evocând, tangențial, necesitatea unei eventuale adaptări a acestuia la elementul cultural-lingvistic al spațiului românesc.

Bibliografie

1. **Phal A.** *Vocabulaire général d'orientation scientifique (VGOS)*, Crédif, Paris, 1971, p. 9.
2. **Vigner G., Martin A.** *Le français technique*, Librairies Hachette et Larousse, 1976, p.5.
3. **Benveniste E.** *Catégories de pensée et catégories de langue. Problèmes de linguistique générale*, 1966, t.1, pp.63-74.
4. **Loffler-Laurian A.M.** *Explications scientifiques bilingues: différences linguistiques ou culturelles ?*, Circuit, n°43, mars 1994, pp.5-6.

Recomandat spre publicare: 19.03.2007.